

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Zakoni in predpisi za orožništvo.

Službena inštrukcija (navodilo) za c. kr. orožništvo.

I. del.

Splošni predpisi.

§ 1.

Namen orožništva je vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti. Na krajevne policijske zadeve vpliva praviloma samo v toliko, da jih nadzoruje in da občine v tem podpira.

Glede sodelovanja v zadevah krajevne policije sploh in v krajih z lastnimi občinskimi statuti se mora orožništvo ravnati po odredbah c. kr. službenega oblastva. (§§ 3. in 8. orožniškega zakona.)

§ 2.

V vojaških, gospodarskih in upravnih zadevah, potem glede pouka in nadzorovanja službe je orožništvo podrejeno svojim vojaškim predstojnikom, glede javne varnostne službe c. kr. političnim okrajnim in deželnim oblastvom, v obeh slučajih pa v zadnji vrsti ministrstvu za deželno brambo.

Za orožništvo veljajo v splošnem, kar se tiče podrejenosti, discipline, oprave itd., v kolikor niso predpisane izjeme v tej inštrukciji in v posebnih odredbah, obstoječi predpisi za c. in kr. armado.

V kazenskih zadevah so za orožništvo veljavni vojaški zakoni in disciplinarni predpisi (§ 10. orožn. zak.), zadnji vendar s to omejitvijo, da je napram orožnikom disciplinarna degradacija ali odslovitvev iz službe nedopustna, ker se sme ta izvršiti v zmislu § 25. točka 4. orož. zakona samo na podlagi obsodbe.

V kolikor ima orožništvo poslovati kot izvršilni organ c. kr. političnega kot službenega oblastva v

javni varnostni službi, je zavezano se vsak čas brez-pogojno pokoriti službenim ukazom tega oblastva. (§§ 2., 3. in 9. orož. zak.)

Orožnik se za druga, kakor zanj določena opravila, to je vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti, na primer za samo odpravljanje naredb in razpisov civilnih oblastev, za posle potov in druga podobna opravila praviloma ne sme uporabljati.

§ 3.

Orožništvo mora prejemati svoja navodila glede vzdrževanja javnega reda, miru in varnosti od političnega kot svojega službenega oblastva. Zato poroča o svojih opravilih, nanašajočih se na to službo, samo političnemu oblastvu.

Posebno važni slučaji, pri katerih je orožništvo prav posebno prizadeto, zlasti taki slučaji uporov ali dejanskih napadov proti orožnikom, da so le-ti prisiljeni rabiti orožje, se morajo po okolnostih tudi telegrafičnim potom in sicer praviloma potom deželnega orožniškega poveljstva sporočiti ministrstvu za deželno brambo. (§ 135. služb. inštrukcije.)

§ 4.

Orožništvo je opravičeno v svrhu izvrševanja svojih službenih dolžnosti zahtevati podporo vseh organov javne službe, posebno civilnih oblastev, drugih stražnih krdel in njihovih organov, občinskih predstojništev in vojaških poveljstev. (§ 13. orož. zak.)

V koliko in v kateri meri morajo organi javne službe pod svojo odgovornostjo tem zahtevam ugoditi, se določi s posebnimi zakoni, službenimi pravilniki ali inštrukcijami, s katerimi se ureja njihova uradna dolžnost.

§ 5.

Občevanje med c. kr. službenimi oblastvi in orožništvom je praviloma ustno.

Pismeni službeni pozivi se morajo, če je dotični orožniški poveljnik štabni ali višji častnik, izražati v obliki prošnje. Podčastnikom in postajevodjem izdajajo po zakonu v to poklicana civilna oblastva naloge oziroma ukaze.

Štabni in višji častniki morajo v službenem občevanju nasproti civilnim oblastvom rabiti oblike naznanil.

Podčastniki in postajevodje predlagajo službena poročila.

§ 6.

Orožnika se mora nagovoriti z „Vi“ in se ga ne sme nikdar javno karati.

Politični oblasti ne pristojajo napram orožnikom nobeno disciplinarno pravo in jih torej ta ne more niti nagraditi niti kaznovati.

Ako smatra politična oblast, da je kak orožnik vreden nagrade ali odlikovanja, potem ima pravico to provzročiti pri njegovih vojaških predstojnikih.

Ako je ta oblast primorana, se zoper kakega orožnika pritožiti, mora to naznaniti njegovim vojaškim predstojnikom in more eventuelno zahtevati, da se ji naznani izid preiskave.

Orožnik sme kako morebitno pritožbo zoper kakega civilnega uradnika vložiti le pri svojem vojaškem predstojniku službenim potom; ta se ima z ozirom na predmet pritožbe in na interese službe obrniti na neposrednega predstojnika dotičnega uradnika ali pa napraviti poročilo na višje mesto, oziroma pritožbo kot neutemeljeno sploh zavrniti.

§ 7.

Častništvo in moštvo mora pri vstopu v orožniško krdelo storiti službeno prisego (§ 23. orož. zak.) in sicer že pri sprejemu na poskušnjo.

To v prilogi obseženo službeno prisego odvzame deželni orožniški poveljnik v navzočnosti orožniškega častnika. Poleg ustne prisege morajo dotičniki prisežno formulo lastnoročno podpisati. Ta formula s potrdilom o izvršeni prisegi se mora shraniti pri deželnem orožniškem poveljstvu.

II. del.

O zadržanju in obnašanju orožnikov v splošnem in o njihovih potrebnih znanostih.

§ 8.

Obnašanje orožnika mora biti resno, dostojno in uljudno. Vsako prekoračenje, vsaka surovost in nedostojnost v govoru in dejanju pri njegovih službenih opravkih ponižuje tako orožnika kakor tudi orožništvo sploh in otežuje njegovo poslovanje. To velja posebno, če je orožnik navzoč pri slavnostih, večjih ljudskih shodih itd., kjer more vsaka nepremišljenost, prevzetnost in nepotrebno nadlegovanje provzročiti neprijetne in nevarne nastope.

Orožniki naj — zavzeti za dober glas orožništva — drug drugega nadzorujejo, s čemer se bodo vse slabe navade in razvade takoj v kali zadušile.

§ 9.

Če orožnik javno nastopi, mora biti vedno po predpisih opravljen ter nositi pribočno (stransko) orožje. Orožnik, ki gre v službo, mora biti popolnoma oborožen (puška nabasana, bajonet nataknen), ter mora vedno nositi pri sebi verižico za vklepanje, listnico ter svojo službeno knjižico in zapisnik o evidenci (razvidnosti) hudodelcev.

Načeloma sme orožnik samo takrat službeno nastopiti, če je popolnoma oborožen. Če bi pa vsled odlašanja mogla nastati kaka nevarnost, in če je videti, da bo imel njegov nastop kaj uspeha, tedaj je orožnik opravičen službeno nastopiti, četudi je oborožen samo s stranskim orožjem.

Njegovo obnašanje mora biti vedno vojaško, njegova hoja umerjena in taka, da more vse opaziti, kar se pripeti v njegovi bližini.

§ 10.

Kajenje je pri službenih opravilih ali pri vstopu v uradne prostore in zasebna stanovanja orožniku prepovedano. Ravno tako mu tudi ni dovoljeno psov s seboj jemati, ter mu je končno prepovedano vsako nenaravno in afektirano pregibanje telesa, ker mora vse opustiti, kar bi utegnilo dati povod za kake morebitne opazke, ga izpostaviti govoricam, ali celo zasmehovanju občinstva.

§ 11.

Orožniku je strogo prepovedano iti med službo v gostilno, krčmo ali kavarno, da bi tamkaj pil ali se zabaval. Če orožniki pri svojih službenih pohodih kaj zapazijo, vsled česar morajo vstopiti v gostilno, so dolžni to takoj pri vrnitvi s službe naznaniti svojemu postajnemu poveljniku.

Orožnik mora tudi izven službe opustiti obiskovanje slaboglasnih krčem.

§ 12.

Zaupno občevanje s slaboglasnimi osebami obojega spola je orožniku najstrožje prepovedano. Tudi ne smejo take osebe orožnikov nikdar obiskovati v njihovih vojašnicah ali stanovanjih, niti jih ne smejo druge osebe tjakaj voditi.

§ 13.

Čeprav se mora smatrati, da se orožnik nikdar ne uda pijanosti, se vendar pred njo, in sicer radi njenih posledic, kar najstrožje svari.

Neizmerno vživanje opojnih pijač, igranje za denar, pohajkovanje po gostilnah in napravljanje dolgov, so napake, ki se orožnikom sploh ne smejo pripetiti in se radi tega kaznujejo z neizprosno strogostjo. Če

bi se pa kak orožnik vendarle tako daleč spozabil, da bi se kje pijan prikazal, je dolžnost njegovih tovarišev, ga takoj spraviti izpred občinstva in o njegovem pregrešku napraviti službeno poročilo, da se ga more poklicati na odgovor.

§ 14.

Glede obnašanja orožnika napram predstojnikom v lastnem krdelu so veljavni obstoječi vojaški predpisi. Dolžan jim je najstrožjo poslušnost in pokorščino ter jim mora skazovati dolžno čast. Kar se tiče njegovega razmerja napram pripadnikom c. in kr. armade, vojne mornarice in deželne brambe, veljajo v polnem obsegu predpisi nanašajoči se na činovne razmere v armadi.

Javnim civilnim uradnikom, s katerimi orožnik službeno občuje, ali ki so mu sicer kot taki znani, mora vsekar skazovati njihovemu stanu primerno spoštovanje in vljudnost. Načelnika službenega oblastva mora predpisno pozdravljati.

§ 15.

Orožnik mora v službi vsakoga nagovoriti z „Vi“. Ako ga kdo prosi za kako pojasnilo ali uslugo, mu mora ali z vojaško dostojnostjo in uljudnostjo ustreči, če pa tega ne bi mogel storiti, se pa kratko in jedrnato opravičiti, nikdar pa ne sme kazati kake nevolje ali pa celo surovo odgovoriti.

§ 16.

V službenem občevanju s c. kr. varnostno stražo ali z ostalimi civilnimi in vojaškimi stražnimi organi v svrhu vzdrževanja ali upostavitve reda, miru in varnosti, mora vladati popolno sporazumljenje.

§ 17.

Najpotrebnejši čednosti orožnika sta nepodkupljivost in resnicoljubnost.

Razume se torej, da orožnik ne sme biti samo nepristopen podkupljivosti v denarju ali v denarni vrednosti, ampak da ne sme vplivati na izvrševanje njegovih dolžnostij niti sorodstvo, niti prijateljstvo, ali osebna simpatija (naklonjenost) ali mržnja, sploh nobeni postranski oziri, in da mora sploh svoje službene ovadbe napravljati po goli resnici.

Posebno mu je pa prepovedano od kake stranke jemati povodom kakih službenih opravil darila, nagrade ali prosto pijačo, če bi se mu ponudila tudi pod najnedolžnejšimi okolščinami.

Ravno tako mu je prepovedano, da bi izvršitev svojih službenih dolžnostij navezal na kako obljubo.

§ 18.

Orožnik mora v svojih službenih zadevah varovati najstrožjo tajnost.

§ 19.

Orožništvo ne sme v zadevah, ki so z njegovim službovanjem v kakršnikoli zvezi, izdajati strankam pismenih spričeval.

§ 20.

Če je orožnik razžaljen na svoji časti, ne sme nikdar opustiti postavno mu zajamčenega zasledovanja in zadoščenja.

§ 21.

Glede osebnih prijav orožniških organov predstojnikom in višjim, kakor tudi višjim činovnim osebam c. in kr. armade, vojne mornarice in deželne brambe veljajo splošni vojaški predpisi.

Ob vseh prilikah, kadar pride orožnik na sedež službenega oblastva, se mora predstaviti načelniku dotičnega oblastva ali njegovemu namestniku in sprejeti njegova povelja.

Ravno tako se mora orožnik, če pride v kak kraj, kjer je načelnik službenega oblastva v službenih zadevah, temu predstaviti.

§ 22.

Prestopiti mejo v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel v službi ali izven službe je orožništvu brez posebnega ukaza oziroma dovoljenja pod strogo kaznijo prepovedano.

Izjemoma je orožništvu dovoljeno v službi prestopiti mejo tudi brez posebnega ukaza oziroma dovoljenja, držec se pri tem natančno glede prestopa meje obstoječih posebnih dogovorov:

A. V dežele ogrske krone.

1. Med neposrednim zasledovanjem prestopnikov kazenskih zakonov in za časa obstoja v svrhu varovanja javne varnosti izdanih naredb. Zasledovanje v obmejnih komitatih in okrožjih sosedne dežele se more izvršiti samo pod sledečimi pogoji:

- a) Da se zasledujoči organi strogo drže v dotičnem ozemlju obstoječih postav;
- b) da svojih uradnih poslov ne raztegnejo čez uradno odrejeno zasledovanje prestopnikov zakona, in
- c) da se tostranski varnostni organi, ki pri zasledovanju prestopnikov zakona prestopijo ogrsko (ali sedmograško) mejo, predstavijo v najbližjem obmejnem kraju in sicer v kraljevih svobodnih mestih mestnemu poglavarstvu, v kmečkih in tržkih občinah pa stolnemu sodniku ali varnostnemu komisarju, ali kjer tega ni, krajevnemu načelniku v svrhu nadaljnega dogovora glede vprašanja, kdo naj izvršuje nadaljno zasledovanje in kako naj se to vrši.

2. V svrhu odrejenega sestanka z orožništvom onostranskega državnega ozemlja monarhije.

B. V Nemško cesarstvo.

1. V svrhu zasledovanja preganjanca, če mu je orožnik že za petami, da ga prime, — ali če ondodne oblasti zahtevajo nadaljno poslovanje; — pač se pa sme to zasledovanje vršiti samo do bližnjega varnostnega oblastva; izjemoma sme orožnik zasledovati pre-

ganjanca tudi dalje, če to ondotna oblast v svrhu spoznanja preganjanega odločno zahteva. Vendar se pa mora orožnik vzdržati vsakega poslovanja na svojo roko.

Na vsak način se pa morajo na tujem ozemlju prijete osebe izročiti ondotnim oblastvom.

2. (Izvemši Badensko.) Da iz posebnih vzrokov vrši v obmejnem ozemlju poizvedbe o javni varnosti nevarnih ali zasledovanih oseb; zlasti na Prusko, da zasleduje te osebe sporazumno z ondotnimi varnostnimi oblastvi tudi dalje.

3. (Izvemši Virtemberško in Badensko.) Pri elementarnih nezgodah, če se prosi za tostransko pomoč.

4. (Izvemši Prusko, Virtemberško in Badensko.) V svrhu skupnih varnostnih pogonov v obmejnem ozemlju in sicer na povabilo obmejnega oblastva.

5. (Samo Prusko.) V svrhu morebitnih sestankov za to določenih orožnikov, ki jih dogovori tostransko okrajno glavarstvo z obmejnimi kraljevim pruskim okrožnim oblastvom.

6. (Samo Saško.) V svrhu zasledovanja oseb radi gozdnih, lovskih, ribarskih in poljskih pregreškov ali zasledovanja njihovih dejanj.

7. (Samo Virtemberško.) Na zahtevo ondotnega policijskega oblastva po njegovih navodilih ne le samo pri elementarnih nezgodah, ampak sploh v svrhu izvrševanja službenih opravil, kadar je to v interesu javne varnosti potrebno.

Glede prestopa iz enega postajnega okraja v drugega, potem iz okrožja enega deželnega orožniškega poveljstva v drugega ni nobenega pomisleka.

§ 23.

Orožnik si mora prizadevati, da kolikor mogoče natančno spozna krajevne razmere in osebe onega okraja, v katerem službuje, s čemer mu bo tudi izvrševanje njegovih službenih dolžnostij znatno olajšano.

Pod poznanjem krajevnih razmer se razume natančno poznanje nadzornega rajona glede kakovosti terena, poznanje vseh vasij, večjih tovarin in drugih podjetij, posamezno stoječih objektov in drugih predmetov, vseh občil po suhem in po vodi, gozdov, grmovja, posebno pa natančno poznanje stanovanj, prenočišč in skrivališč javni varnosti nevarnih oseb in končno razdelitev postajnega rajona v patrolje.

O vseh gorenjih stvareh se mora orožnik lahko, dobro, pravilno, hitro in na tak način orijentirati (spoznati), da more po dnevi ali po noči na vsako stran najti najkrajšo pot in v slučaju potrebe povedati, s katere strani se more dotičnemu objektu najprej približati.

Kar se tiče poznanja oseb, mora orožnik poznati v splošnem število prebivalstva celega nadzornega rajona in posameznih vasij, njegovo narodnost, vero, opravilo, kako živi ter njegove posebne lastnosti, navade, običaje itd. Posebno morajo biti orožniku znane osebe, ki vsled svojega javnega urada ali službe pridejo z

orožništvom v službeno dotiko ali ki uživajo pri prebivalstvu poseben ugled ali imajo nanj velik vpliv, in potem one osebe, ki s prebivalstvom mnogo občujejo in morejo torej dati o različnih stvareh pojasnila.

Končno je največje važnosti, da orožnik kar najnatančneje pozna vse javni varnosti nevarne osebe in da vé s kom te občujejo.

§ 24.

Orožnik mora vedeti, katera dejanja in zanemarjenja so po zakonu kazniva. Pridobiti si mora torej znanje vseh postav in naredb, ki se nanašajo na njegovo službo.

III. Del.

Službena opravila orožništva.

§ 25.

Službena opravila orožništva so dvojne vrste.

1. Ali taka, ki spadajo k njegovim navadnim dolžnostim, in ki jih mora torej izvrševati, ne da bi bil za to potreben poseben ukaz kakega oblastva; ta službena opravila se imenujejo „navadna“;

2. ali pa taka, ki se nanašajo na izvršitev posebnih ukazov višjih oblasti, kakor tudi preskrbljenje orožniške pomoči (asistence), ako je izvršitev pravega uradnega opravila poverjena od oblastva odposlanemu organu, dalje spremljanje jetnikov; ta službena opravila se imenujejo „posebna“.

I. Odstavek.

Navadna službena opravila.

§ 26.

Navadna službena opravila orožništva so sledeča:

1. Če mogoče s svojim posredovanjem preprečiti nameravana kazniva dejanja, že izvršene prestopke zakona izslediti in naznaniti ter zasledovati vsake vrste hudodelce;

2. vse prestopnike postav opominjati, jih v svrhu kaznovanja naznaniti, oziroma jih v zmislu določil §§ 49., 50., 51., 73. in 74. službene inštrukcije aretirati (prijeti), jih izročiti dotičnemu oblastvu in poročati o vzroku aretacije.

Aretiranca, ki ga ne sme orožnik v nobenem slučaju izpustiti, se mora, če le mogoče, takoj, vsekako pa tekom 24 ur izročiti v to poklicanemu oblastvu ter ob enem podati tozadevno ovadbo;

3. preprečiti v svrhu vzdrževanja javnega reda, miru in varnosti, vsako rabuko ali vsako uporniško zbiranje, odnosno je zadušiti in se polastiti kolovodij;

4. varovati imetje in osebo vsakega državljana proti vsakeri sili in če potreba, proti onim, ki zoper varnost imetja in osebe državljanov grešijo, postopati po določenih točke 2.;

5. natančno poizvedovati o vseh na cesti, v vodi ali kje drugje najdenih mrličih, o vsakem požaru, o vlomih, roparskih napadih in drugih kaznivih dejanjih ter podati o tem oblastvu ovadbo;

6. vzdrževati in napravljati red, mir in varnost na javnih cestah in prostorih, pri zbiranju ljudstva, če nastaja nevarnost, da bi to znalo kaliti javni red, pri požarih, povodnjih in drugih nevarnostih, preprečiti izgrede in nerednosti, prijeti tozadevne povzročitelje, kakor tudi druge hudobneže in upornike, ter proti njim postopati v zmislu točke 2.;

7. nadzorovati izpolnjevanje predpisov, ki se izdajo v svrhu zabranitve nesreč in poškodovanja osebe ali imetja državljanov in na primernem mestu naznaniti vse prestopke, zanemarjenja in napake, ki jih je pri tem opazilo;

8. nadzorovati prepoved krošnjarenja s tiskovniki, preprečiti njih nabijanje na cestah in drugih javnih prostorih, v kolikor ni to po zakonu dopuščeno, ter posvečati posebno pozornost osebam, ki izvršujejo kako obrt ali pridobitno podjetje s krošnjarenjem;

9. spremljati popotnike, če za to prosijo in v kolikor to služba dopušča, na nevarnih cestah;

10. prijeti vojaške ubežnike, kakor tudi vsakega vojaka, ki se pri sumljivih okoliščinah ne more izkazati z veljavno legitimacijo (izkaznico) ter ga izročiti bližnjemu vojaškemu ali službenemu oblastvu; (§ 96. službene inštrukcije);

11. prijeti ubežne nabornike, ter jih po okoliščinah izročiti političnemu oblastvu;

12. aretirati s tiralico (iskalnim listom) zasledovane osebe ter natančno paziti na vlačugarje, ogleduhe, pod policijsko nadzorstvo postavljene in izgnane osebe ter na odpuščene kaznjence, glede katerih mora službeno oblastvo izročiti orožništvu kazenske razpredelnice;

13. paziti na javne zavode in naprave, kakor: železnice, brzojave, telefone, ceste, drevesne nasade ob cestah in potokih, kanale, javne vodnjake, zatvornice in spomenike, na označenje državnih in deželnih mej, na kažipote, krajevne napise in krajevne numeracije (številke), javni varnosti škodljive napake in poškodbe, ki jih je opazilo, kakor tudi pomanjkljive naprave pri železnicah, parnikih in drugih občilih naznaniti oblastvom in prestopnike obstoječih predpisov glede takih javnih naprav oziroma poškodovalce teh naprav prijeti in po okoliščinah izročiti oblastvom;

14. skrbeti za prosto zvezo na deželnih in vodnih cestah in sploh gledati na to, da vsakdo izpolnjuje predpise cestne in porečne policije. Uporneže je izročiti bližnjemu varnostnemu oblastvu.

Orožnik se ima posluževati, kakoršen je že slučaj, ki se je pripetil, opomina, ovadbe, aretacije, vklepanja in rabe svojega orožja. (§ 65. službene inštrukcije).

Nekaj navodil posredovalnim uradom.

(Po uradnih podatkih.)

1. Županstvo v T. prosi, da se mu raztolmači oni paragraf zakona o posredovalnih uradih z dne 27. septembra 1911 dež. zak. št. 45, ki govori o kolkovnih pristojbinah, ki se smejo zahtevati.

Pojasnilo: Dotične kolkovne pristojbine, ki se smejo pobirati, so navedene v § 27. tega zakona. Pripomniti je, da se pri poravnava za denarne vsote morajo prišteti glavnemu znesku tudi postranske obveznosti, n. pr. obresti, troški i. t. d., in se mora torej pristojbina (kolek) računati od skupnega zneska. (Razpis finančnega ministrstva z dne 18. julija 1889 št. 15.414.)

Kolkovna lestvica (skala) mora biti županstvu itak znana; nahaja se v vsakem koledarju i. dr.

V ostalem se pa morajo poravnave v zasebnopravnih zadevah naznaniti pristojbinskemu uradu v svrhu odmere pristojbin.

Le glede v zadnjem odstavku preje navedenega paragrafa omenjenih sodnih poravnav bi bilo še pripomniti, da so pri sodiščih sestavljeni zapisniki, če se skuša doseči poravnava in če vrednost spornega predmeta ne presega 100 K, podvrženi kolku 24 h; (razpis finančnega ministrstva z dne 11. septembra 1905 ad št. 28.054); dalje da so poravnave s posestniki povodom ekspropriacije (razlastitve) nepremičnih posestev kolka (pristojbin) proste.

Po večini v vseh drugih slučajih se rabi kolek 1 K; vendar pa je priporočati županstvu, naj se v dvomljivih slučajih obrne za pojasnilo na finančno oblastvo.

* * *

2. Županstvo v Tr. prosi za splošna navodila, kako se hoče ravnati pri obravnava, zlasti pa kakšna in kako visoka kazen se lahko določi strankam, če se ne doseže poravnava.

Pojasnilo: Glede poslovanja občinskih posredovalnih uradov ima že sam zakon z dne 27. septembra 1911 dež. zak. št. 45, jasna določila. Vrh tega pa dobi županstvo podrobnejša navodila tudi v 3., 4. in 20. št. „Občinske Uprave“ iz leta 1912.

Kar se tiče kaznovanja — se opozarja županstvo, da nima posredovalni urad za to niti pravice niti je to namen zakona, ker hoče zakon ravno poravnave mirnim potom — brez občutnih stroškov za stranke.

Edina možnost kaznovanja, ki daje posredovalnemu uradu pravico naložiti stranki vsled neopravičene odsotnosti na poziv globo od 1/2 K do 5 K, je pa natančno izražena v § 16. navedenega zakona.

* * *

3. Županstvo v S. poroča, da je sklenil občinski odbor o *opustitev posredovalnega urada*, ako zaupniki nočejo ali ne morejo opravljati svoje službe brezplačno. — Proti temu sklepu vloženo pritožbo je moral deželni odbor radi formalnosti — ker je bila prekasno vložena — zavrniti.

Pač pa se je dalo županstvu to-le pojasnilo oziroma navodilo:

Ne da bi se spuščal deželni odbor v meritorno razmotrivanje o tem predmetu — pa pripominja, da se mu stališče večine občinskega odbora, češ da naj se opusti posredovalni urad, če je v zvezi z izdatki, — ne zdi niti pravilno niti postavno.

Da bo poslovanje posredovalnega urada v zvezi z nekaj troški, to je neizogibno in je bilo znano občinskemu odboru še predno je sklenil ustanovitev in izvolil zaupnike. Izdatki so po zakonu vtemeljeni in je na tej podlagi tudi določil deželni odbor odškodnino zaupnikom v dotični okrožnici.

Opustitev posredovalnega urada sploh ni dopustna, vsled česar se nasvetuje županstvu, naj spravi zadevo še enkrat v odborovo sejo v svrhu, da ta sklep o opustitvi posredovalnega urada prekliče, ker bi bil sicer deželni odbor primoran, storiti korake, da se priklopi ondotna občina posredovalnemu uradu kake sosedne občine.

* * *

4. Županstvo Sv. V. (Notr.) je poročalo med drugim, da je pobiral načelnik posredovalnega urada pristojbine od tistih strank, ki so podlegle pri poravnava h oziroma bile krive sporov, in da se je to potem plačalo udom posredovalnega urada za zamudo časa. Te pristojbine da so stranke doslej prostovoljno in brez ugovora plačevale.

Ko je po nekem brezuspešnem spravnem poskusu prišlo do sodne obravnave in je šlo za povračilo pri posredovalnem uradu plačanih pristojbin vsled sodnega izreka, češ da morajo udje posredovalnega urada poslovati brezplačno, se je dalo v razpravo v seji občinskega odbora vprašanje, — ali naj bi se plačevali zaupniki iz občinske blagajne. — Na to se je občinski odbor soglasno izjavil zoper ta predlog, češ da naj troške plača oni, ki povzročajo prepire oziroma ki je kriv spora, ne pa miroljubni občani. Le za one pa ki so brez sredstev, naj se vrše poravnave brezplačno.

Županstvu se je dalo na predstoječa izvajanja to-le pojasnilo:

Popolnoma napačno je, da se je pobirala od strank pristojbina za odškodnino zaupnikom posredovalnega urada, ker to ni niti v zmislu postave niti se ne dá izvajati iz okrožnice deželnega odbora z dne 20. decembra 1912 št. 16045. Od strank se torej ne smejo zahtevati nobeni drugi troški nego oni, ki jih izrečno navajata §§ 19. in 36. zakona z dne 27. septembra 1911 dež. zak. št. 45.

Vse ostale troške mora po določbah § 35. tega zakona nositi občina odnosno občinski zaklad.

Sicer je pa popolnoma pravilno načelo, da bodi posredovanje nasproti strankam brezplačno, kar je izrečeno v § 10. že v postavi sami in še posebej poudarjano v navedeni okrožnici.

Nikakor pa ni opravičeno in v postavi sploh ne vtemeljeno naziranje občinskega odbora, da naj nekteri plačujejo pristojbine, drugi pa ne. Tudi prostovoljno plačevanje kakih drugih pristojbin, kakor preje omenjenih, v zakonu ni vtemeljeno.

* * *

5. Županstvo v B. je prosilo pojasnila, kdo naj plačuje slugi dostavnino od vročitev: ali občina ali dotični, ki je kriv spora; dalje ali naj gresta k ogledu le dva zaupnika, ali naj gredo vsi trije?

Pojasnilo:

Posredovalni urad sme potom občine zahtevati od strank pristojbine za vročitve, kakor določa § 36. zakona z dne 27. septembra 1911 dež. zak. št. 45 o občinskih posredovalnih uradih. — S temi pristojbinami pa je ravnati kakor z drugimi občinskimi taksami, ki imajo priti v občinsko blagajno, iz ktere naj potem dovoli občinski odbor primerno nagrado oziroma zvišanje plače občinskemu slugi za večja dela, ki jih opravlja za posredovalni urad.

Koliko zaupnikov naj se vdeleži ogleda na licu mesta, to v zakonu ni izrečno določeno; vsekako zadostujeta dva zaupnika.

* * *

6. Na slično — kot predstoječe — vprašanje županstva v Šm. St., — ako in kakšna dostavnina se sme zahtevati od prizadetih strank, pa je dal deželni odbor sledeče pojasnilo: da se sme zahtevati od strank za dostavitve vabil in drugih listin posredovalnega urada v zmislu § 36. zakona z dne 27. septembra 1911 dež. zak. št. 45 enaka pristojbina (taksa), kakršna je določena kot občinska taksa za izročbo razpisov v strankinih zadevah.

O domovinskih listih.

(Od skušenega občinskega tajnika.)

Iz domovinskih listov, ki se predlagajo o raznih prilikah občinam ali drugim uradom, je razvidno, da večinoma niso izdani v zakoniti obliki in da se vsled tega lahko smatrajo neveljavnim.

Take napake škodujejo seveda v prvi vrsti strankam, katerim se domovinski listi izdajajo; ima pa tudi vsaka občina interes na tem, da so domovinski listi narejeni v zakoniti obliki, posebno glede oseb, ki sta-

nujejo v občini, a so pristojne v druge občine. To je zlasti važno z ozirom na oskrbo ubožcev in tozadevnih stroškov. Vzemimo n. pr. ta slučaj: Neka mnogoštevilna rodbina je bivala radi nestalnega zaslužka po raznih občinah. V poslednji občini umrje rodbinski glavar, ki zapusti vdovo in več otrok; vsi so nepreskrbljeni in podpore potrebni. Županstvo one občine, kjer ta rodbina ob času smrti rodbinskega glavarja biva, mora se vse potrebno ukreniti in hoče spraviti zaostalo rodbino v njeno domovinsko občino. Rodbina se izkaže z domovinskim listom, glasom katerega je v N. pristojna. Župan občine N., — brihtna glava, — pa pobija veljavnost domovinskega lista, ker je le ta podpisan samo od svoječasnega župana, ne pa tudi od enega svetovalca. V tem slučaju se prav lahko zgodi, da razsodi politična oblast, da je dotična rodbina na podlagi § 19:2 domovinskega zakona iz leta 1863. pristojna v ono občino, kjer je prebivala nazadnje, (kjer je umrl njen glavar), to pa le radi tega, ker je bil domovinski list občine N. izgotovljen v nezakoniti obliki, in je bil torej neveljaven.

Domovinski list je listina, s katero se občina komu kaj zaveže (§ 53:1 občinskega reda), mora imeti torej ono obliko, ki jo predpisuje domovinski zakon; (glej obrazec k §§ 32. in 33. drž. zak. št. 105 z dne 3. grudna 1863). — V zmislu teh predpisov mora biti domovinski list podpisan ne samo od župana, marveč tudi od enega svetovalca, in pritisniti se mora na domovinski list občinski pečat. Le tako izgotovljen domovinski list je za dotično občino pravno obvezen in se ne da izpodbijati iz razloga formalnih napak.

V vzorcu, ozir. formularju, ki ga predpisuje zakon za domovinske liste, je spodaj natisnjeno: Za občino (sledijo podpisi). — Na običajnih tiskovinah je pa najti samo tiskano: Za občino: — in ta napaka pri tiskovinah je večinoma kriva, da podpisujejo domovinske liste samo župani.

Iz tega razloga je najbolje, da dá vsaka občina za-se tiskati tiskovine za domovinske liste, na kojih bo s tiskom označena pravilna oblika, n. pr.:

Za občino:

Obč. svetovalec:

Župan:

Med podpisoma pa naj se pritisne občinski pečat.

Franc Keršnik,
občinski tajnik.

Sestava porotnih imenikov.

Št. 15.321 l. 1913.

Okrožnica

vsem županstvom na Kranjskem.

Mnogi gg. župani ne postopajo pravilno pri sestavi prvotnega imenika porotnikov, kakor to predpisuje zakon z dne 23. maja 1873, drž. zak. št. 121.

Zategadelj se vidi deželnemu odboru potrebno, opozoriti županstva na postavne predpise, kako morajo gg. župani postopati pri sestavi prvotnega imenika porotnikov.

Po § 5. navedenega zakona mora občinska komisija (župan z dvema občinskima odbornikoma, ki ju župan sam izvoli) napraviti vsako leto začetkom septembra meseca imenik vseh onih mož, ki jih je **mogoče** poklicati za porotnike.

K porotniškemu opravilu je pa poklicati vse može, ki

1. so izpolnili 30. leto svoje dobe;
2. znajo čitati in pisati;
3. imajo domovinsko pravico v kaki občini krajevin in dežel, zastopanih v državnem zboru;
4. vsaj že leto dni stanujejo v tisti občini, kjer bivajo;
5. ali a) direktnega davka brez doklad na leto plačujejo najmanj 20 K (v krajih z več nego 30.000 prebivalcev pa najmanj 40 K) ali pa
b) so brez ozira na ta davek po svojem stanu odvetniki, notarji, profesorji in učiteji visokih in srednjih šol ali so na kakem tuzemskem vseučilišču dosegli čast doktorstva.

Pripominja se, da znanje samo enega deželnega jezika **ne** izključuje sposobnosti za porotnika.

Nesposoben za porotnika je le:

1. komur zavoljo kake telesne ali duševne hibe ni mogoče, izpolnjevati porotniške dolžnosti;
2. kdor ne uživa vseh državljanskih pravic;
3. kdor se nahaja v kazenskosodni preiskavi, pod obtožbo ali v kazni;
4. kdor je vsled kake kazenskosodne obsodbe po zakonih izključen od voljivosti v občinski zastop, dokler traja ta izključitev.

Za porotnike se ne smejo klicati:

1. dejansko služéči državni uradniki razen profesorjev in učiteljev na visokih in srednjih šolah;
2. vojaške osebe;
3. duhovniki;
4. ljudskošolski učitelji;
5. pri poštnem, železničnem, brzojavnem ali paroplovstvenem obratu zaposlene osebe.

Prosti porotniške službe so le:

1. tisti, ki so prestopili 60. leto svoje dobe, za vedno;
2. člani deželnih zborov, državnega zbora in delegacij za čas zborovanja;
3. osebe, ki niso v dejanski službi, pa so podvržene vojni dolžnosti, za ta čas, ko so poklicane v vojaško službo;
4. osebe v službi cesarskega dvora, javni profesorji in učitelji, kakor tudi zdravniki in lekarnarji,

ako potrdi uradni predstojnik ali župan, da so v svojem poklicu neobhodno potrebni, za sledeče leto;

5. vsak, kdor je prejetemu pozivu v enem porotnem zasedanju zadostil kot glavni ali nadomestni porotnik, do konca prihodnjega koledarskega leta.

Prvotni imenik mora obsegati po abecednem redu in pod zaporednimi števkami ime in priimek vpisanih oseb, njih stan ali opravilo, stanovališče in davčni postavek, napoved, katere deželne jezike razumejo in katerega največ govore. Pri vojni dolžnosti zavezanih je pristaviti pripombo, ali in kdaj se utegnejo poklicati v vojaško službo.

Ta imenik mora biti najmanj osem dni razpoložen v občinski pisarni, da ga lahko vsakdo vpogleda, in to se mora na običajni način razglasiti s poukom, da se smejo ugovori podajati.

Vsakemu prizadetemu je na voljo dano, v tem roku pri županu pismeno ali na zapisnik ugovarjati radi izpustitve po zakonu dopustnih ali vpisa po zakonu nesposobnih in nedopustnih oseb ali pa na enak način uveljaviti svoje oprostilne razloge.

Občinska komisija razsoja o podanih ugovorih in o resničnosti navedenih oprostilnih razlogov. Te razsodbe kakor tudi proti njim podane pritožbe se morajo omeniti v prvotnih imenikih; pritožba se mora vložiti v treh dneh po uradni obvestitvi o razsodbi.

Ako se vsled razsodb občinske komisije izvrše kake izpremembe v objavljenem imeniku, se morajo tiste nabiti na občinski deski in prizadeti o tem obvestiti. Ugovornikom se mora naznaniti, kaj se je ukrenilo glede njihovega ugovora.

Istotako se mora postopati pri uveljavljanju oprostilnih razlogov.

Popravljeni prvotni imenik mora župan brez odloga in **najkasneje do konca septembra** predložiti **okrajnemu glavarju** in priložiti vse spise, ki zadevajo podane ugovore in prošnje za oprostitev.

Okrajni glavar lahko vrne imenik v popravo radi kakih nezakonitosti ali važnih netočnosti. Ako se pri popravi izbriše kaka prej vpisana ali pa vpiše kaka prej izključena oseba, mora župan s popravljenim imenikom tako postopati, kakor z onim, ki ga je prvič napravil.

Popravljeni imenik se mora **okrajnemu glavarju** predložiti najkasneje do konca oktobra.

Župan je dolžan takoj obvestiti predsednika zbornega sodišča prve stopnje (deželnega, oziroma okrožnega sodišča), če tekom leta izve za razmere, vsled katerih kak porotnik ni več sposoben za porotniško službo ali se vanjo ne sme klicati, in če je kak vojni dolžnosti zavezan poklican v vojaško službo.

Županu se ukazuje, da se strogo in natančno ravna po navedenih zakonitih določilih in o letošnji

napravi prvotnega imenika porotnikov poročja **deželnemu odboru** najkasneje do 20. septembra 1913.

Natančna izpolnitev tega ukaza je največje važnosti za pravosodje v deželi. Deželni odbor bo zato strogo na to pazil, je pa tudi pripravljen, na željo dajati pojasnila in sploh iti gg. županom na roko pri izpolnitvi te dolžnosti.

Na vsak način pa ima župan, kakor zgoraj določeno, deželnemu odboru poročati do 20. septembra 1913.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 31. julija 1913.

Šustersič l. r.,
deželni glavar.

Naročanje map in parcelnih zapisnikov.

Okrožnica

vsem županstvom na Kranjskem.

Št. 15.281. — Da bodo občine laglje dobivale mape in si laglje priskrbovale prepise parcelnih zapisnikov, in da si bodo mogle tudi omisljati mape, ki bodo izdelane na najnovejši način in bo iz njih razvidno zadnje stanje, je glavno ravnateljstvo zemljiškodavčnega katastra naročilo c. kr. finančnemu ravnateljstvu v Ljubljani, naj ukaže vsem evidenčnim zemljemercem, da naznanijo nameravano napravo map vsako leto županstvom tistih občin, katerih evidenčne (izvidne) mape se razmnože prihodnje leto.

O tem naznanilu se bodo županstva obenem opozorila na znižane cene, ki se jim dovolijo, ako naroče mape pred njih tiskom. Tudi se bodo vselej natančno poučila o vseh drugih rečeh, ki jih je uvaževati pri napravi map, kakor n. pr. o papirju, opravi, ter o tem če bo mogoče napraviti parcelni zapisnik, ki bi ga županstvo želelo.

Na ta način bodo imele vse občine priliko, si polagoma za svoje namene prav poceni priskrbeli mape, ki bodo popolnoma enake novim evidenčnim mapam ne le, kar se tiče prememb, ampak tudi glede tiskanih parcelnih števil in pisave ter velikosti papirja.

Deželnemu odboru se vidi potrebno občine na to za nje posebno važno odredbo opozoriti in naslednje pripomniti:

Stroški za novo napravo ene katastralne mape znašajo povprečno 50 K za cel list; zato se more za občine izredno nizko postavljena cena 5 K za cel list in 2 K 50 h za pol lista le tedaj privoliti, ako se občina takoj, ko je bila obveščena o tiskanju novih map, posluži pravice za njih nabavo po znižani ceni.

Ker obsega ena katastralna mapa povprečno samo 5 mapnih listov, tudi stroški niso posebno veliki, ker je v tej jako znižani ceni že vpoštet tisk parcelnih števil.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 5. avgusta 1913.

Za deželnega glavarja:
Lampe.

Načrti za zgradbo gasilnih shramb.

Naprošeni smo in rade volje objavljamo, da je izvršil deželni stavbni urad več načrtov za zgradbe gasilnih shramb, (ponekod nazvanih tudi „Gasilni dom“, kar pa ni umestno).

Županstva naj bi opozorila gasilna društva, ki nameravajo graditi take gasilne shrambe, da naj se obrnejo na „Deželno gasilsko zvezo“ bodisi na naslov njenega načelnika g. Antona Belca, župana v Št. Vidu nad Ljubljano, ali pa na tajnika Fr. Lavtižarja, nadučitelja v Spod. Šiški, — da dobe primerne načrte brezplačno.

Proti lovu bank na kmečki denar.

Ena največjih dobrot za kmečko ljudstvo so kmečke hranilnice in posojilnice. Ko bi teh ne bilo, bi bila danes večina kmečkih domov in posestev prodana ali pa v rokah špekulantov, judov in odrtnikov. Jasno pa je, da morejo domači denarni zavodi kmetom samo v tem slučaju pomagati, ako kmetje svoj denar doma nalagajo. Zadnje čase so pa začele razne banke prežati na kmečki denar kakor zlodej na grešno dušo in ga odtegovati domačim posojilnicam. Banke nimajo denarja, ker ga zabijajo v velike zgradbe, fabrike in trgovine in ga skušajo dobiti od kmeta. Navadno ponujajo po pol odstotka več kakor domači zavodi, in ljudje gredo večkrat na ta lim in izroče denar v tuje roke.

Domačim zavodom na ta način primanjkuje denarja, posojila, zares potrebna in nujna, se odrekajo vsled pomanjkanja denarja, in kdo je nazadnje udarjen? Naš kmet!

Proti tej škodljivi in umazani gonji za kmečkim denarjem, ki jo čutijo posebno kmečke zadrage, je dvignila svoj glas zastopnica avstrijskih zadrug „Splošna zveza kmetijskih zadrug na Dunaju“, pri kateri so učlanjene tudi naše slovenske zadrage.

Upravni odbor te zveze je sklenil v seji dne 6. maja poslati c. kr. vladi na Dunaju sledečo nujno prošnjo: 1. Naj ne daje več bankam dovoljenja za sprejemanje hranilnih vlog na izdane hranilne knjižice; 2. naj omeji bankam pravico ustanavljati podružnice; 3. naj prepove bankam nabiranje vlog po agentih, ki gredo za njimi od hiše do hiše; 4. naj skrbi na primeren način, da bodo posamezne banke strogo izvrševale obstoječe predpise o najmanjšem znesku

hranilnih vlog; 5. naj prisili banke, da bodo ustanovile v varstvo hranilnih vlog poseben petodstotni rezervni zaklad.

Mogoče je, da bo vlada storila kak korak proti tej konkurenci bank, verjetno pa ni. Vlada sama je odvisna od bank, ker mora vsled državnih dolgov večkrat potrkati na njih možno in se zelo pomislja bankam na prste stopiti. Pač pa upamo, da bo zmagala zdrava pamet in razsodnost našega kmeta, da ne bo zalagal bank s svojim denarjem in sam sebi kopal — grob.

(„Domoljub“)

Ne v Ameriko!

Še vedno se ni ustavil beg ljudi v Ameriko. Iz krškega glavarstva je šlo od leta 1903 do 1912 z uradnim dovoljenjem 3121 ljudi, letos v štirih mesecih pa 137. Koliko jih je šlo brez dovoljenja, ni znano, število pa gotovo ni bilo majhno. V Ameriki sami se pa že kažejo znamenja, da bo dobri zaslužek kmalu pojenjal. V zadnjem mesecu je nastala v amerikanskih mestih velika denarna kriza. Tovarne in banke so v velikem številu propadle. Angleži so le v Kanado posodili 6000 milijonov kron. Zdaj se pa Kanadcem tako godi, kakor gospodarjem, ki imajo preveč dolga. Naj se še toliko upira, naprej ne more. Angleški denar so prejela mesta, železnice, banke in uprave raznih podjetij. Zdaj morajo šteti vedno visoke obresti. Zaupale so preveč v svojo srečo in cvetočo prihodnost, pa ne gre tako, kakor so mislili.

Pri takih priložnostih se kaj rado delo ustavi. Najprej se začne v tovarnah železa in jekla. Če delo poneha, kaj bodo počeli naši ljudje?

Življenje je tam tako drago, da še v dobrih časih pridni delavci komaj shajajo. Znano je, da velika večina mladeničev pride tam ob vse.

Slovenski starši, kako morete otroke v Ameriko puščati? Skoro gotovo bodo tam veliki trpini, na slabšem, kakor hlapci doma. Dokler moreš, brani svojim od doma. Če pa že gre kdo v Ameriko, naj se v Ljubljani vselej zglesi pri Rafaelovi družbi, predno gre k agentu. Pred kratkim se je primerilo, da je agent za karto računal 84 kron več kakor je stala. Zastopnik Rafaelove družbe gre z izseljencem k dotičnemu agentu in gleda, da se vse pravilno izvrši.

Iz XXIII. seje dež. odbora kranjskega dne 28. junija 1913.

Občinske zadeve.

1. Odredi se revizija občinskega urada v Mozlju, ker je župan vsled dolgov pobegnul.

2. Prve seje občinskega odbora novo ustanovljene občine Velesovo se udeleži občinski referent deželnega odbora dr. Pegan, da poda potrebna navodila za poslovanje.

Živinoreja.

Z nižjeavstrijsko zavarovalnico se sklene zavarovanje zoper nezgode, ki bi jih povzročili biki na deželni pristavi Robež.

Ceste in mostovi.

1. Železobetonski most pri Sv. Janezu v Bohinju se bo maskiral z rezanim kamnom tako, da bo napravil vtis starega kamnitega mostu, kar bo povzdignilo lepoto in kras tamošnje stare cerkve Sv. Janeza.

2. Deželnemu stavbnemu uradu se naroči, da odredi trasiranje cest Kleč-Altbacher-Neubacher, Grintovec-Kleč in Trnovec-Tiefenbach v kočevskem okraju.

3. Zgradba dveh mostov na okrajni cesti Litija-Kresnice se odda ponudniku I. Konjarju in tov. za 4200 kron.

Železnice.

Z ozirom na prošnjo interesentov za posredovanje na pristojnem mestu, da se zgradi na železniški progi Grosuplje-Kočevje postaja Zlebič, se piše prizadetim občinam, da naj se obrnejo z novo vlogo na železniško ministrstvo, v kateri naj izjavijo, da so pripravljene prispevati primerne zneske in da ne zahtevajo popolne postaje, ampak le postajališče z rampo za nakladanje, kar se bo veliko preje doseglo, ker so stroški za postajališče z rampo precej nižji.

Zgradba hudournikov.

1. Za uravnavo potoka Glinšica se dovoli 30% deželni prispevek brez ozira na višino državnega prispevka. Deželno vlado se vnovič naprosi za izposlovanje državnega prispevka; interesentom se pa naroči, da stavijo obvezen sklep o svojih prispevkih in o vzdrževanju zgradbenih del.

2. V vodno zadrugo za vzdrževanje zgradbenih del potoka Sore se imenujeta zastopnikom deželnega odbora župnik Fr. Finžgar in župan Franc Lušina.

Gasilstvo.

Proračun ravnateljstva kmetijske šole na Grmu v zadevi ustanovitve gasilskega kora med gojenci se odobri. Gasilski zbor se v stražno-policijskem oziru podredi županstvu občine Šmihel-Stopiče.

Razno.

1. Samostojnemu perutninarskemu odseku c. kr. kmetijske družbe se dovoli za leto 1913 podpora v znesku 500 K, ki se izplača, ko bo odsek poročal o izvršitvi raznih potrebnih stvari. Zastopnikom deželnega odbora v odseku se imenuje dež. odbornik grof Barbo.

2. Deželni zvezi za pospeševanje tujskega prometa se izplača 3000 K deželne podpore.

3. Pritožbi občine Moste proti sklepu občinskega sveta ljubljanskega v zadevi odvajanja smrdljivih snovi iz kemične tovarne se ugodi in tovarni ukaže, da izvrši kanalizacijo do tja, od koder naprej jo je po zakonu dolžna izvršiti mestna občina.

4. Županu občine Senožeče se izreče graja, ker ni povabil k seji, ko se je obravnavalo o razdelitvi Fabjančičeve ubožne ustanove, župnika, kakor je v zakonu določeno, in kar je županstvu deželni odbor še posebe naročil.

Iz XXIV. seje dež. odbora kranjskega dne 7. julija 1913.**Šolstvo.**

Predlogu kuratorija „Slovenske trgovske šole“ v zadevi predpriprav in pričetka pouka na trgovski šoli za deklice se pritrди.

Ceste in mostovi.

1. Deželnemu stavbnemu uradu se naroči, da izdela načrt in proračun za preložitvev klanca na cesti Zbure-Šmarjeta.

2. Odobri se zapisnik o odkupu sveta, ki se potrebuje pri zgradbi mostu čez Raduljo pri Čučji mlaki.

Vodovodi.

1. Zastopnikom deželnega odbora pri interministerijalni konferenci v zadevi prispevkov iz državnega melioracijskega zaklada za vodovode se imenuje deželni glavar dr. Šusteršič.

2. Za vodovod v Št. Lambertu se dovoli 30% deželni prispevek in naprosi deželno vlado za 40% državni prispevek.

Gasilstvo.

Deželni odbor v principu sklene — izvršujе to-zadevna določila zakona, — da zavaruje zoper nezgode pri požarih vse one gasilce, ki so včlanjeni pri kaki od deželnega odbora priznani oficijelni gasilski zvezi.

Iz XXV. seje dež. odbora kranjskega dne 12. julija 1913.**Šolstvo.**

Za popravo podov v uršulinskih zunanjih javnih šolah se dovoli 1000 K podpore in 1000 K brezobrestnega posojila.

Občinske zadeve.

Pritožbe proti proračunu mesta Idrija se zavrnejo in proračun odobri s spremembo, da se postavka za zgradbo in popravo cest zniža za 9535 K in da se vstavi v proračun znesek 20.000 K za zgradbo hiše št. 509. Vsled teh sprememb se zvišajo doklade od 64% na oni odstotek, ki je za pokritje potrebščine potreben.

Ceste in mostovi.

1. Zgradba železobetonskega mostu čez Čabranko v Čabru se odda tvrdki I. Dubsky in tov. v Zagrebu za 14.138 K 15 vin. pod pogojem, da rabi za to delo avstrijski materijal.

2. Proti posestniku Maliču se uvede razlastilno postopanje za svet, ki se rabi za preložitev deželne ceste Črnomelj-Vinica.

3. Pritožba Antona Grma na Lipoglavu v zadevi zgradbe ceste na Malem Lipoglavu se kot brezpredmetna zavrne in izplača za to cesto dovoljena podpora 2489 K 32 vin.

Muzej.

Nakupi se original dr. Prešernove doktorske diplome za deželni muzej.

Razno.

1. Stavbnim voditeljem za regulacijo Ljublanice se imenuje deželni stavbeni svetnik Rajko Geilhofer.

2. Kiparju Fr. Urbanija se dovoli podpora, da vlije svoj umotvor „Predorolom“ v mavec pod pogojem, da kip podari deželnemu muzeju.

3. Otroškemu zavetišču „Angelj varuh“ v Spodnji Šiški se dovoli 400 K podpore.

Vprašanja in odgovori.

95. Gospod F. E. v T.

Vprašanje:

Glavarstvo izda županstvu nalog, da takoj prične s pripravami za prihodnje volitve. Vsled tega je tudi vsaka stranka začela pobirati pooblastila. — So-li ta veljavna, ker so pobrana pred razpoložljivo volilnih imenikov?

Odgovor:

Glede veljavnosti pooblastil za občinske volitve dobite vsa pojasnila v vsakem oziru v uvodnem članku št. 5 „Občinske Uprave“ iz leta 1912. — Podrobnosti nam torej ni treba navajati. Pripomnimo torej le, da je datum pri pooblastilih popolnoma postranskega pomena in pride v poštev le, če je kak volilni upravičenec dal dvoje pooblastil, vsako drugi stranki in z zadnjim preklical prvo pooblastilo.

Na vsak način pa so veljavna v zakoniti obliki izgotovljena pooblastila tudi takrat, če so bila pobrana pred razpoložljivo volilnih imenikov; glavno pri njih je, da se glase za dotične volitve, ki se imajo vršiti.

96. Županstvo M.

Vprašanje (uradno na d. o.):

Županstvo je prejelo od okrajnega sodišča ubožni odstotek v znesku 2 K 26 h, dasi se je v dotični izvršilni zadevi izdražilo okrog 2000 K. — Zakaj se je plačal le gorenji znesek, in ne ves ubožni odstotek, ali pa sploh nič? — V drugem slučaju pa je oddajalo sodišče v najem potom javne dražbe več parcel. — Županstvo je zahtevalo ubožni odstotek, a sodišče se brani, ga izplačati. — Kako naj postopa županstvo?

Odgovor (ur. d. o.):

V prvem slučaju občini sploh ne gre kak ubožni odstotek, ker se je vršila dražba prisilnim potom (z eksekucijo), — ubožni odstotek pa se more pobirati le pri prostovoljnih javnih dražbah. — Zakaj je torej sodišče izplačalo znesek 2 K 26 h, deželni odbor ni v stanju pojasniti, ampak more dati pojasnilo le sodišče.

Kar pa se tiče pobiranja ubožnih odstotkov v slučaju, če se ne vrši prodaja, ampak le zakupodaja (v najem dajanje) posestev, n. pr. za košnjo, se ima ubožni odstotek pobirati tudi v takih slučajih, kakor hitro se oddajajo zemljišča v najem potom javne dražbe.

97. Županstvo Vel. Poljane.

Vprašanje:

Ali sme zasebnik kot oskrbnik drugega posestva javno dražbo premičnin razglasiti zasebnim potom, ne da bi dal to izvršiti po županstvu? To je storil za to, ker se hoče izogniti plačilu 1% za ubožni zaklad od izkupila.

Odgovor:

Glede razglaševanja in razglasov smo priobčili v raznih letnikih „Občinske Uprave“ več odgovorov in pojasnil, ki jih ne moremo tu ponavljati; dobe se lahko po indeksu, ki smo ga lani priredili za vse letnike. — Vendar pa opozarjamo na tozadevni odgovor pod št. 129. na 135. strani lanskega letnika „Občinske Uprave“ (št. 17.).

Opozarjamo na to, da mora javno dražbo premičnin dovoliti županstvo. Preprečiti dražbe sicer ni mogoče, ako se vrši brez dovoljenja, pač pa naj se prodajalec naznani okrajnemu glavarstvu, ki ima pravico dotičnega kaznovati radi nedovoljene razprodaje.

Ker mora dražbo županstvo dovoliti, se mora pač misliti, da je tudi županstvo poklicano jo razglasiti, — zlasti pa zahtevati za dovoljenje postavno uvedeno občinsko takso.

Postavnega sredstva, s kojim bi se dalo koga prisiliti, da mora dati kaj razglasiti le potom županstva, — do danes nimamo.

Kar se tiče plačila ubožnega odstotka bodi pripomnjeno, da se dotičnik temu ne bo izognil, kakor hitro se je izvršila prostovoljna javna dražba. Tu sploh ne pride v poštev vprašanje, če in kako je bila dražba razglašena, dalje če se je izvršila z dovoljenjem ali brez dovoljenja. — Ubožni odstotek bo moral plačati na vsak način.

Županstvu pa priporočamo, da kupi XV. zvezek (knjižica 7.) „Poljudne pravne knjižnice“ † dr. Volčiča, ki vsebuje red za javne dražbe in določila glede ubožnega odstotka. — Knjižica stane le 40 vinarjev.

98. Gosp. Jos. K. v C.

Vprašanje:

1. Ali imajo občani sosedne občine A., ki tudi ondi stanujejo, pravico do skupne paše za živino v občini B.? — Posestniki iz občine A. so kupili po 1/4 posestvo — „gmajno“ od posestnikov v občini B. in si lastijo enake pravice do „gmajne“, kakor občani iz B. — Ali jo imajo?

2. Ti občani iz A. pasejo živino v „gmajni“ občine B. — Nekteri plačujejo določeno takso od glave živine; — taksa se porabi za plačevanje davkov. — Nekteri pa se protivijo plačilu. — Kaj je ukreniti proti tem? — Ali je „gmajnski“ odbor upravičen, zunanjim občanom odmeriti višje doneske od glave živine, kakor pa domačim?

3. Nadalje pa nastane vprašanje: Koliko živine je upravičen pasti posestnik, ki ima celo zemljišče, koliko polzemeljak itd.?

4. Izvoljen je „gmajnski“ odsek; kdo naj izvolitev odobri? — Ali je ta odsek upravičen, da nastopa proti nepokornežem z ukazi, ali da bi se pričel celo pravdati v imenu vseh upravičencev? Poslednje izvira od tega, ker so si pričeli nekteri upravičenci samolastno na ta način prilaščati „gmajne“, da so jih ogradili. Odsek

šolska last ali pa vsaj, da je užitek določen oziroma namenjen za šolo, potem krajni šolski svet nima pravice razpolagati z lesom. Merodajna je potem za sedaj le vknjižba lastninske pravice v zemljiški knjigi; če se je ta svoječasnno nerodno izvršila, je vsled tega sedaj stvar zamotana.

Računati je treba sedaj z dejanskim stanjem, kakršno je v resnici. — Razpolagati ima z lesom lastnik dotičnih gozdnih parcel; ker je torej občina P. vpisana kot lastnica obenem z vasjo T., more ž njim razpolagati le občinski odbor sporazumno z gospodarskim odborom za vas T., če slednji sploh obstoji. — Občinski odbor bi torej imel sklepati o prodaji lesa, k skupni seji pa povabiti gospodarski odbor, oziroma če tega ni, stopiti v dogovor in sporazum s sosedno občino Š.

Ako pa je gozd last šole, bo treba urediti posestno stanje na ta način, da se dotične gozdne parcele tudi pripišejo šoli in izvrši v zemljiški knjigi vknjižba prepisa lastninske pravice. — V to svrhu bo treba odpisne izjave tako od strani zastopnikov občine P. kakor tudi vasi T. — Če torej ta vas nima lastnega gospodarskega odbora, ga bo morala pa izvoliti.

Na drug način se stvar ne dá urediti.

Kar se tiče dovoljenja političnega oblastva za izsekanje lesa — bodi pripomnjeno, da je treba tega le v toliko, kolikor zahteva gozdna postava v varstvo gozdov proti opustošenju.

Glede porabe lesa, kolikor je godnega za sekanje, pa državno gozdno nadzorstvo nima ničesar ukazovati, ker bi bilo to poseganje v prosto upravljanje občinskega premoženja.

103. M. G., obč. taj. v Š. (Štaj.)

Vprašanje:

V naši občini biva neka L. L., za koje domovinstvo teče obravnava. — Ona je sicer rojena v občini P. in ima tudi poselsko knjižico od te občine, prebiva pa v občini Sv. M. že od leta 1897., t. j. 16 let. — Sedaj poizvedujejo orožniki o njenem bivališču, med tem poizvedovanjem pa se repenčijo nad županom občine P., češ zakaj tišči L. L. iz občine, kajti ona da hoče obdržati domovinsko pravico v občini P. in noče priti pod občino Sv. M. — Ali je res mogoče, da dotična oseba lahko ostane v domovinski zvezi svoje prve občine po lastni volji?

Odgovor:

Na vprašanje je odgovoriti na kratko: Ne! — Domovinstvo v prvotni občini obdrži vsakdo toliko časa, dokler se ne reši prošnja za sprejem v občino bivališča. — Ker ima pa ne le upravičenec sam ali njegovi nasledniki v domovinski pravici, ampak (po § 3. domovinskega zakona z dne 5. decembra 1896. drž. zak. št. 222) tudi dosedanja domovinska občina pravico uveljavljati in zahtevati sprejem v domovinsko zvezo občine bivališča na podlagi priposestvanja domovinske pravice vsled 10letnega bivanja, — se dotična oseba ne more protiviti sprejemu v domovinstvo te občine. — Če bi se občina bivališča iz kakršnegakoli vzroka branila, sprejeti jo, naj postopa županstvo po § 6. navedene postave. — Saj ravno za to je bil sklenjen in uveljaven ta zakon, da preide morebitna dolžnost skrbeti za one ljudi, ki so bivali morda ves čas ali vsaj dobršen svojega življenja v tujih občinah in v njih pustili vse svoje moči, — na te občine.

Kar se pa naposled tiče orožnikovega „repenčenja“ nad županom, — samo to-le: Orožnik ima storiti edino le svojo dolžnost in izvršiti ter poizvedeti, kar se mu je ukazalo, sitnariti nad županom pa nima absolutno nobene pravice.

104. Občinski urad Sp. . . . (Štaj.)

Vprašanje:

Po kateri postavi so občine na Štajerskem upravičene zahtevati, da se sprejmo mladoletni otroci umrlih starišev v pristojno občino, če so ostali v drugih občinah? — Ali ne po § 10. dež. zak. z dne 12. marca 1873. št. 19?

Bratje in sestre pokojnih starišev še žive v pristojni občini in so ondi posestniki.

Odgovor:

V § 10. navedene ubožne postave za Štajersko je obsežno splošno določilo glede preskrbovanja ubožcev po domovinskih občinah, kakor določa tudi domovinski zakon iz leta 1863.

V okviru tega paragrafa mora domovinska občina dotičnih mladoletnih otrok določiti, na kakšen način naj se oskrbujejo. — Oskrba sama pa ni zavisna od tega, da bi se ravno morali prepeljati v domovno občino, ampak se oskrbujejo lahko tudi zunaj nje, če je namreč na ta način morda bolje preskrbljeno za njihovo vzgojo. Seveda mora potem domovinska občina plačevati za otroke primerne prispevke. Tuja občina, to je občina bivališča z njihovo oskrbo ne sme biti nikakor obremenjena. — V tem slučaju ima občina bivališča pravico ne le zahtevati, da se prepeljejo otroci v domovno občino, ampak jih sme dati na njen račun tudi sama prepeljati.

Opozarjamo pa, da bratje ali sestre starišev po državljskem pravu niso dolžni skrbeti za otroke.

105. Županstvo K.

Vprašanje:

V tukajšnji občini imamo občinsko pot, ki pelje iz G. na P. do posestva I. L. — Od tega posestva pa pelje bližnja, zasebna pot do okrajne ceste. Od dotične poti plačujeta davek I. L. in I. R.

Če posestnik iz G. proda les iz gozda, ga nikakor drugače ne more spraviti do okrajne ceste, kakor po tej zasebni poti. Je sicer tudi občinska pot, ki pelje skozi vas P. na okrajno cesto, ki je pa zelo v ovinkih, tako da se z dolgim lesom nikakor ne more priti po nji na okrajno cesto.

Sedaj pa brani I. L. voziti po dotični zasebni poti, ki pelje po njegovem posestvu. — Vprašamo: Ali se more I. L. prisiliti, da pusti posestnikom iz G.-a voziti po ti poti? — In kako ga prisiliti, če ne pusti; dalje ali sme zahtevati kako odškodnino?

Odgovor:

V tem slučaju je vprašanje, če bodo mogli posestniki iz G. prisiliti lastnika dotične zasebne poti, da jim dovoli vožnjo po nji, to pa zato, ker obstoji občinska pot, četudi je ta morda manj pripravna. — Le v tem slučaju, ako se po občinski poti sploh ne bi moglo priti na okrajno cesto, bi se dalo po določbah zakona o dovoljevanju zasilnih poti — z dne 7. julija 1896. drž. zak. št. 140 prisiliti posestnika I. L., da dovoli porabo svoje zasebne poti. V nasprotnem slučaju pa veljajo določbe § 2. tega zakona.

Če torej posestniki to pot neobhodno potrebujejo, naj se obrnejo na okrajno sodnijo v svrhu obravnave. — V drugem slučaju pa ne preostaja drugega,

nego pogoditi se s posestnikom I. L., da prepusti pot proti primerni odškodnini, ki pa se mora plačati v vsakem slučaju; (§ 5. navedenega zakona).

Nastane nam pa vprašanje: Kaj pa je z občinsko potjo? — Zakaj se ta ne spravi v tako stanje, da bo sposobna za vsak promet? — Vedite tudi, da je stopil s 1. julijem t. l. v veljavo novi cestni zakon.

106. Županstvo C. (Štaj.)

Vprašanje:

Naša občina je dobivala dosedaj podporo za občinske uboge tudi od južne železnice, ker ima ta dvoje hiš pod našo občino. Dosedaj nam je prispevala južna železnica vsako leto, letos pa se brani, češ da ni take postave, da bi morala podpirati uboge. Prosimo torej za pojasnilo: Ali obstoji kaka postava, in kateri paragraf določa, da bi se dalo po njem prisiliti južno železnico, da bi prispevala k ubožni oskrbi kakor popred?

Odgovor:

Za južno železnico veljajo ravno tiste določbe ubožne postave iz leta 1873. (za Štajersko), kakor za vse druge občane, in mora torej — enako kakor ti prispevati za ubožno oskrbo, bodisi potem z dokladami na direktne davke, s preživljanjem ubožcev od hiše do hiše, ali na kakoršenkoli način, ki ga je pravomočno sklenil občinski odbor.

Kaj drugega je seveda, če je južna železnica dajala kake prostovoljne prispevke. Te pač sme ustaviti, in je ne morete prisiliti k izplačevanju. — V vseh drugih slučajih pa za južno železnico kot posestnico in davkoplačevalko v občini — ne veljajo nikake izjeme.

Če se torej železnica protivi plačevati kako — v postavni obliki — na podlagi pravomočnega sklepa občinskega odbora uvedeno davščino za javno ubožno oskrbo, se jo lahko prisili k plačilu z rubežnijo — enako kakor vse druge stranke.

Če občinski odbor o načinu ubožne oskrbe še ni sklepal, naj stori to sedaj, in naj se sklep razgasi, da bo železnici dana pritožbena pot in se reši zadeva inštančnim potom po pristojnih oblastvih.

107. Županstvo Sv. L. (Gor.)

Vprašanje:

V zadnjem času je pošiljalo županstvo okrajnemu glavarstvu uradna poročila, pisana s kopirnim svinčnikom, tako da je napravilo z indigo-papirjem dva izvoda obenem. — C. kr. okrajno glavarstvo je kratkoma prepovedalo pošiljati take spise — rekoč, da jih ne bo več sprejemalo, ampak brez ozira vračalo. — Obenem svetuje, da si nabavi županstvo pisalni stroj, če si hoče olajšati pisarniško poslovanje. — Prosimo za pojasnilo:

1. Ali je res kaka postavna odredba, da se uradni spisi ne smejo pisati s kopirnim svinčnikom, kakor delajo to vsi poštni (tudi železnični) uradi?

2. Ali je c. kr. okrajno glavarstvo upravičeno vračati take spise?

3. Ali bi se morda doseglo potom prošnje na c. kr. namestništvo dovoljenje za tako poslovanje? Ali na kak drug način?

Odgovor:

Postavnega določila za to, v kaki obliki naj se delajo uradna poročila, menda ni; vsaj nam je to neznan. — Način poslovanja se urejuje naredbenim potom. — Če je izdalo c. kr. namestništvo v Trstu v tem oziru kake odredbe, ne vemo. Lahko se pa to zgodi, kakor se je n. pr. izdalo dovoljenje, da se na ta način izdelujejo (namreč s kopirnim svinčnikom in karbon-papirjem) živinski potni listi.

Sicer Vam moramo pa odkrito povedati, da mi nismo za tak način in obliko uradnih poročil, ker mora biti povsod neka enotnost. Pomislite le, kako čudno bi bilo, če bi se naenkrat po celi državi jelo pisati vse s svinčnikom, zlasti da bi to delala nižja oblastva v poročilih na višja.

C. kr. okrajno glavarstvo kot višje oblastvo ima vsekako pravico zahtevati, da se mu predlagajo poročila v obliki, kakršna odgovarja službenemu razmerju. — Zato Vam pač sme tudi vračati temu ne odgovarjajoča poročila.

Če bote s kako prošnjo kaj dosegli, je vprašanje; poskusite pa lahko.

Vestnik „Rafaelove družbe“.

Družba sv. Rafaela v Ljubljani za naše izseljence.

V teku pol leta je izvršila družba sledeče delo: Prejela je 370 pisem in raznih vlog. Odgovorila je v 118 pismih in dopisnicah. Vsakemu, ki se je oglasil, se je dal potreben pouk, naslov agenta zaželjene proge, cena vožnje do zadnje postaje, kamor je namenjen izseljenec itd. Osebnost se je oglasilo v družbini pisarni 547 izseljencev, ki so dobili poduk za pot in zraven še priporočilni list. V tem listu so naslovi vseh zaupnikov Rafaelove družbe v vseh delih sveta, zlasti v primorskih mestih in v Ameriki, kamor se Slovenci izseljujejo. V listu so tudi naslovi vseh avstrijskih konzulatov. Izseljenci dobe v družbini pisarni tudi koledar ali kažipot za pot v Ameriko. V koledarčku je natanko popisano, kako se je treba obnašati na parniku, posebno pa pred strogo komisijo na Ellis Islandu, kjer se potniki III. razreda izkrcajo. V koledarčku so omenjeni nadalje vsi kraji v Ameriki, kjer so slovenske župnije in škofije. Tam dobiš vse naslove župnikov, slovenskih sol in učiteljic in število učencev in učenk. Koledarček je zato neprecenljive vrednosti za vsakega izseljenca, ki potuje v Ameriko.

V pisarni dobi izseljenec družbin znak, ki ga pripne na viden kraj. Če pride v primorsko mesto ga lahko vsak zaupnik naše družbe spozna po tem znaku in mu gre na roko v vseh ozirih. Družbin znak ima pa tudi sicer veliko vrednost med vožnjo. Bodisi na vlaku, bodisi na parniku ravnajo s takimi izseljenci veliko lepše, kakor z drugimi potniki. Uslužbenci teh podjetij in pomorskih družb dobro vedo, da so taki izseljenci pod varstvom Rafaelove družbe, in da se bo družba zanje zavzela, ako se jim napravi kaka krivica. Tega se pa te pomorske družbe silno boje.

Naši izseljenci odhajajo iz Ljubljane večinoma ob torkih. Na ta dan je tajnik Rafaelove družbe zmerom na kolodvoru, da poda v slučaju potrebe morebitna pojasnila in da pazi, da dobé potniki dovolj prostora v vlaku.

Družba oskrbi tudi potrebne listine za pot v Nemčijo in v inozemstvo, kjer delajo Slovenci. Za slučaj ženitve posreduje pri oblastvih in župnih uradih,

da s tem prepreči, da ne žive Slovenci na tujem v divjem zakonu.

Koncem lanskega leta je bila družba naprošena, da oskrbi za siromašne in zapuščene Hrvate v Južni Ameriki potrebne časopise in dobre knjige. Družba se je tej prošnji odzvala in poslala v Puntarenas dva velika zaboja hrvaških knjig in časopisov.

Vsak izseljenec, ki gre na tuje, naj se oglasi pismeno ali ustno pri Rafaelovi družbi v Ljubljani na Dunajski cesti, v hiši Gospodarske zveze.

* * *

Družba sv. Rafaela za izseljence v Ljubljani, preseli z mesecem avgustom svojo pisarno v poslopje „Gospodarske zveze“, — „Bavarski dvor“ I. nadstropje Dunajska cesta št. 39, ravno nasproti dosedanjemu lokalu.

Uradne ure ob delavnikih so od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Raznoterosti.

Prebivalstvo v Galiciji. Pri zadnji ljudski štetvi so našeli v Galiciji 8.025.675 prebivalcev. 46% je rimsko-katoličanov (uniatov), 10% jih je pa judovske vere. Po narodnosti so našeli 57% Poljakov, 40% Rusinov in 2% Judov.

Za ogrske izseljence v Trstu. Ogrska vlada je obvezala sedanjo združeno avstro-amerikansko in kanadsko parobrodno družbo za velike dobrote, ki jih bodo od sedaj uživali ogrski izseljenci. Tako je morala družba najprej zase položiti 100.000 K, za svojega generalnega zastopnika pa 50.000 K varščine, razen tega pa je obljubila, da ne bo nikjer po deželi imela svojih agentur. Vsak ogrski izseljenec, ki se pripelje iz Budimpešte, Čakovca ali z Reke v Trst, — tam bodo agenture ostale, — bo dobival v Trstu za 5 K stanovanje in hrano, dokler se ne odpravi z ladjo preko morja. Prevoznina ne sme biti ceneja od 125 K, da ne bi ljudje preveč silili v Ameriko. Vsako leto mora spraviti družba nazaj na Ogrsko 500 izseljencev, če se ponudijo in sicer nad 12 let stare za 50 K, pod 12 let stare pa za 25 K. Obresti varščine uživa družba, varščina sama pa bi zapadla državi, če se družba ne bi držala pogodbe, ki velja do leta 1920, dočim je odpovedljiva za obe stranki na eno leto. Da bi se pri nas, ko sili vse na tuje, vsaj kaj enakega doseglo!

Šolstvo v Bulgariji. V kulturnem oziru je Bulgarija prva dežela na Balkanu. Od leta 1878., ko je postala samostojna, se je javno šolstvo hitro razvilo. V šolskem letu 1910-1911 je bilo v celem kraljestvu 4719 ljudskih šol s 453.592 otroci, to je 76 odstotkov vseh šoloobveznih. Za ljudsko šolstvo je izdala država v omenjenem letu 16 in pol milijona frankov. V zadnjih osmih letih se je najelo 26 milijonov posojila za zgradbo modernih šolskih poslopij. Poleg državnih šol so tudi konfesionalne, katoliške v Plovdivu in

v okolici, protestantske, misijonske in židovske. Za vzgajanje učiteljskega osebja ima Bulgarija devet učiteljskih. Prehod od ljudske šole v gimnazijo tvorijo progimnazije s tremi razredi. Njihov učni načrt je podoben našim meščanskim šolam. Francoščina in nemščina sta relativno obvezna predmeta. Vseh progimnazij je na Bulgarskem 316 s 55.512 učenci. Tudi gimnazije, ki imajo pet razredov, so moderno urejene. Razločujejo tri tipe: humanistične gimnazije z latinščino in grščino, samo z latinščino in brez starih jezikov, francoščina in nemščina sta obvezni. Vseh moških gimnazij je 18 z 9660 dijaki, ženskih pa 13 s 5176 dijakinjami. V drugih pedagoških učiliščih je bilo leta 1911-1912 dijakov 1923, dijakinj pa 1883. Statistika pravi, da se največ talentov nahaja med nižjimi sloji. Zgodi se, da si revni dijaki popoldne služijo svoj kruh v tovarnah, pisarnah itd. Pa tudi drugih zavodov, ki se prištevajo k srednjim šolam, je veliko. Omenjamo le trgovske, poljedelske, umetniško-obrtne in glasbene šole, kojih podlaga so progimnazije. K visokim šolam se štejeta univerza in tehnika. V letu 1911-1912 je bilo na treh fakultetah (zgodovinsko-filološka, matematiško-fizikalna in juridiška) 2116 dijakov ter 70 učnih moči. Od inozemskih višjih zavodov je najvažnejši francoski kolegij v Plovdivu.

Šolstvo v Evropi. Kakor izkazuje zadnja statistika, je v vsej Evropi 465.451 šol. Na teh šolah je poučevalo v preteklem letu 1.119.413 učiteljev, vseh učencev in učenk pa je bilo čez 45 milijonov. Na enega učitelja je prišlo 40 do 41 otrok, dočim je prišlo pred 12 leti na enega učitelja 60 otrok. V tem oziru kaže statistika velik napredek.

Kako se je treba varovati pred udarcem strele. Strela udari navadno v najvišje točke v okolici, kakor v zvonike, visoka poslopja in drevesa. Vedriti pod visokimi predmeti je torej zelo nevarno. Vsako leto ubije strela mnogo ljudi, ki iščejo zavetje pod drevesi. Boljše je, da je človek malo moker, kakor pa da se izpostavlja preteči nevarnosti. Kmet naj med nevihto ne nosi na rami poljedelskega orodja, koso, motiko in kaj podobnega, ker je nevarno, da poišče strela v zrak molečo kovino. Ravno tako nesmiselno je, leteti ob slabem vremenu domov. Tek še-le pospešuje bližino strele. Najboljše je, iskati zavetja v nizkih kočah, sploh pod niskimi predmeti.

Najdaljši dnevi v Evropi. Najdaljši dan v Evropi ima mesto Rejavik na otoku Islandiji. Na tem otoku traja dnevna svetloba 3 $\frac{1}{2}$ meseca. Norveško mestece Vardö ima neprenehoma dan od 21. maja do 22. julija. Švedsko obmejno mesto Tornea ima 21 $\frac{1}{2}$ ure dolgi dan, nasprotno pa najkrajši dan 2 $\frac{1}{2}$ ure. V Petrogradu na Ruskem in Tobolsku v Sibiriji traja najdaljši dan 19 ur, najkrajši pa 5 ur. V Stokholmu in Upsali traja najdaljši dan 18 $\frac{1}{2}$ ure, najkrajši pa 5 $\frac{1}{2}$ ure. V Berlinu in Londonu znaša dnevni čas 17 $\frac{1}{2}$ ure.

Štev. 15.343.

Razglas

o sprejemu učencev v kmetijsko šolo na Grmu.

Meseca novembra se prične na Grmu novo šolsko leto za učence zimske in letne šole. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca in je namenjena kmetiskim sinovom iz poljedelskih in živinorejskih krajev. Letna šola traja eno leto od novembra do konca oktobra in je namenjena sinovom iz vinorodnih krajev.

Za sinove kranjskih posestnikov se bo letos oddalo

28 prostih mest.

Plačujoči učenci pa plačujejo za hrano in stanovanje po 30 K na mesec.

Prošnji za sprejem in za prosta mesta je priložiti:

1. rojstni list, 2. zadnje šolsko izpričevalo, 3. zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti, 4. izpričevalo o vedenju in 5. izjavo starišev ali varuha, s katero se zavezuje plačevati stroške šolanja.

Prošnjo, ki je koleka prosta, je poslati ravnateljstvu šole na Grmu

do 15. septembra t. l.

Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo šole na Grmu.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 25. julija 1913.

Milijoni ljudij

rabijo v svojo lastno korist zoper

Kašelj

hripavost, katar, zaslezenje, katar v grlu, hudi in dušljivi kašelj „Kaiserjeve prsne karamele“ s „3 jelkami“.

6100

notarsko potrjenih spričeval zdravnikov in zasebnikov je najboljši dokaz za gotov učinek in splošno priljubljenost.

Noben podoben izdelek ne more pokazati takih uspehov.

**Kaiserjevi
Prsni
karameli.**

Zelo priljubljeni, prijetni in dobro dišeči bonboni. Le varstvena znamka „3 jelke“ je porok za pristnost. Zavrne naj se energično vse, kar se ponuja mesto tega.

Dobivajo se v lekarnah in v mnogih drožerijah, vendar le v zavojih po 20 in 40 vin., v škatlicah po 60 vin.

Kranjska deželna banka v Ljubljani

v deželnem dvorcu — vhod v Gosposki ulici 2.

Obrestuje hranilne vloge po

4¹/₂ 0/0

brez vsakega odbitka. Obresti se pripisujejo glavnici polletno. Vloge v tekočem giro-računu in na blagajniške liste po najugodnejših pogojih.

Daje komunalna posojila

občinam, okrajnim in šolskim odborom ter zdravstvenim zastopom, v

4¹/₂ 0/0

komunalnih zadolžnicah.

Hipotekarna posojila

v zastavnih listih po

4¹/₂ 0/0.

Eskomptuje menice denarnih zavodov in daje lombardna posojila. Prodaja lastne pupilarno-varne komunalne zadolžnice in zastavne liste.

Banka je pupilarno varen zavod ter jamči zanjo dežela Kranjska.

Uradne ure za stranke vsak delavnik od pol 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.